

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 66 Ekim 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 66 October 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3563>

KÂMÎ VE REVAN ŞEHRENGİZİ KAMI AND THE SHEHRENGIZ OF REVAN

Zahide EFE*

Öz

Klasik Türk edebiyatı geleneğinde doğrudan veya dolaylı olarak yerleşim yerlerini konu alan birçok nazım türü bulunmaktadır. Bu nazım türlerinden biri de şehirlerin veya şehirlerde yaşayan güzellerin çeşitli özellikleriyle tavsif edildiği şehrengizlerdir. Edebiyatımızda özellikle 16. yüzyılda büyük rağbet gören bu türde yazılan eserlerin sayısı doksan civarındadır. Bu türdeki mevcut eserlerden biri şehrengiz, diğerleri ise şehrengiz adıyla anılmıştır. Ancak çalışmamızın konusunu teşkil eden *Revan Şehrengizi*'nin müellifi Kâmi, yazmış olduğu eseri için farklı bir isim tercih ederek eserine "Deyrengiz" ismini vermiştir.

İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, "Halet Efendi Ek 244" numaralı şiir mecmuasında kayıtlı olan bu eser, Osmanlı'da Revan diye anılan günümüzde ise Ermenistan'ın başkenti olan Erivan şehri için yazılmıştır. Klasik şehrengiz türünün özelliklerini yansıtan bu eser; münâcât, sebep-i telif, güzellerin tavsifi ve hatime bölümlerinden oluşmaktadır. 16. yüzyıl şairlerinden olduğu anlaşılan ve Kâmi mahlaslı bir şair tarafından kaleme alınan eserin telif tarihi belli değildir. Eser, mesnevi nazım şekliyle yazılmış olup 137 beyitten müteşekkildir.

Bu çalışmada Kâmi ve Revan şehri hakkında bilgi verildikten sonra, *Revan Şehrengizi*'nin sahip olduğu şekil ve muhteva özellikleri üzerine birtakım değerlendirmelerde bulunularak eserin çeviri yazılı metnine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Şehrengiz, Kâmi, Revan.

Abstract

There are many poetry types which are directly or indirectly about the settlements in the tradition of The Classical Turkish literature. One of these poetry types is the shehregizs that the cities or cities' beauties are described with their various features. The number of works which are written in this type being greatly sought in our literature especially in 16th century is nearly ninety. One of these current works in this type was mentioned with the name of şehrengiz and the others were mentioned with the name of shehregiz. However, Kâmi who is the author of *Shehregiz* which constitutes our study's subject preferred a different name for his work and gave the name of "Deyrengiz" for his work.

This work which is recorded in the poetry journal with the number of "Halet Efendi Ek 244" in Süleymaniye Manuscript Library in İstanbul was written for Erivan City which was mentioned as Revan in Ottoman and is the capital of Armenia today. This work which reflects the features of classical shehregiz type consists of the sections of appeal, reason to write a work, description of beauties and last word. The copyright date of the work which was written by a poet who was understood among the poets of 16th century and whose pen name is Kâmi is not certain. The work was written in the mesnevi poetry type and it is composed of 137 couplets.

In this study, the translated text of the work was included as a set of evaluations on the form and content features of *Revan Shehregiz* was made after the information was given about Kami and Revan city.

Keywords: Classical Turkish Literature, Shehregiz, Kami, Revan.

* Arş. Gör., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Osmaniye-Türkiye, El-mek: zahideefe@korkutata.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1411-4557>.

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatı geleneğinde özellikle 16. yüzyılda büyük rağbet gören ve 18. yüzyıla kadar yazılmaya devam eden şehrengizler, bir tür olarak şehirlerin veya şehirlerde yaşayan güzellerin çeşitli özellikleriyle tavsif edildiği eserlerdir.

Şehrengiz kelimesi, *şehr* ve *engîz* kelimelerinin birleşmesinden ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi *-engîz*, Farsça bir kelime olup “tahrik etmek, uyandırmak, heyecanlandırmak, ayaklandırmak” anlamına gelen *engîhten* fiilinin birleşik sıfatlar kuran ortacıdır. Şehrengîz, “şehri tahrik eden, uyandıran, heyecanlandıran demektir.” (Canım, 2011, 292).

Bir nazım türü olarak ise “bir şehrin güzellerini, doğal ve tarihî güzellikleriyle sanat ve meslek dallarında ün yapmış kişileri ve onların sosyal durumlarını anlatan” (Kaya, 2010, 461) veya “bir şehrin kendisine âşık olunan güzel ve çoğu çarşı esnafından olan delikanlılarını tasvir eden ve öven şiirlerden oluşan eserlerdir” (Tezcan, 2016, 181) şeklinde tanımlanabilir.

Türk edebiyatında yaygın olarak mesnevi nazım şekliyle yazılmış olan şehrengizlerin, genellikle *münâcât* (Allah’a dua ile yalvarma), *sebeb-i telif* (yazılış sebebi), asıl konunun işlendiği bölüm ve *hatime* (bitiş) bölümünden oluştuğu görülür. Bazılarında gündüz, gece, seher veya mevsim tasvirleri de yer alır (Çetinkaya, 2014, 231).

Azîzî’nin *İstanbul Şehrengizi* dışında elde bulunan şehrengizlerin hepsinde erkek güzellerin tavsifi yapılmıştır. Bu türde tercih edilen anlatım tarzları, başta tasvir olmak üzere övgü ve yergidir. Yergi daha çok Farsça örneklerde, övgü ise Türkçe örneklerde tercih edilmiştir. Türk edebiyatında tek yergi örneği ise Hayretî’nin *Yenice Şehrengizi*’dir (Akkuş, 2013, 236).

Çalışmamızın konusunu teşkil eden *Revan Şehrengizi* ile birlikte edebiyatımızda varlığı bilinen ve şehrengiz türünde yazılmış olan eser sayısı 89’u bulmaktadır. Bu türdeki mevcut eserlerden biri şehrengiz, diğerleri ise şehrengiz ismiyle anılmıştır. Ancak *Revan Şehrengizi*’nin müellifi Kâmî, yazmış olduğu eseri için farklı bir isim tercih ederek eserine “Deyrengîz” ismini vermiştir. Deyr; kelime anlamı olarak “kilise, manastır”, mecazen de “bu dünya, içki evi, meyhane” (Parlatır, 2012, 343) anlamlarına gelmektedir. Engîz ise eklendiği söze “oynayan, fırlatan, hareket ettiren, arttıran” anlamları vererek birleşik söz varlıkları oluşturur (Parlatır, 2012, 405). Şair, metinde beş yerde (b. 19, b. 21, b. 58, b. 92, b. 95) deyr kelimesini şehir kelimesinin karşılığı olarak kullanmıştır.

Kâmî; eserine her ne kadar “Deyrengîz” ismini verse de gerek tertip düzeni gerekse de içerik bakımından bu eser, diğer şehrengizlerden herhangi bir farklılık göstermemektedir.

Türk edebiyatında şehrengiz türünün ilk örneği 16. yüzyılda verilir. İlk olarak 1512 yılında Mesîhî ve Zâtî, Edirne için birer şehrengiz yazmışlardır. Bunu bir yıl sonra Kâtib tarafından yazılan İstanbul ve Vize şehrengizi, ardından da 1522 yılında Taşlıcalı Yahyâ tarafından yazılan İstanbul ve Edirne şehrengizleri takip eder (Levend, 1957, 14-21).

Daha sonra da edebiyatımızda bu türde birçok eser yazılmıştır. Bu eserlerin bir kısmının varlığı önceden bilinirken bir kısmı yapılan yeni çalışmalarla birlikte gün yüzüne çıkarılmaya devam etmektedir. Şehrengiz türü üzerine yapılan çalışmaların sonuncusu *Künûzî ve Kaşa Şehrengizi* başlıklı çalışmasıyla Yunus Kaplan’a (2019) aittir. Kaplan, bu çalışmada mevcut şehrengiz sayısını 88 olarak verir. Yaptığımız katalog ve eser taramaları neticesinde İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, “Halet Efendi Ek 244” numaralı şiir mecmuasında tespit ettiğimiz ve bu çalışmamızın da konusunu teşkil eden *Revan Şehrengizi* ile birlikte edebiyatımızdaki mevcut şehrengiz sayısı 89’a yükselmiştir.

Bu çalışmada *Revan Şehrengizi*’nin şekil ve muhteva özellikleri üzerinde birtakım değerlendirmelerde bulunularak bu eserin çeviri yazılı metnine yer verilecektir.

1. Kâmî ve Revan Şehrengizi

1.1. Kâmî ve Hayatı

Tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda Kâmî mahlasını taşıyan on altı farklı şair bulunmaktadır. Kâmî mahlasını taşıyan şairler hakkında verilen bilgiler arasında bu şairlerin şehrengiz sahibi olduklarına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Üzerinde çalıştığımız şehrengiz metninde ise şair hakkında bilgi sahibi olabileceğimiz herhangi bir ibare yer almamaktadır.

Ancak şehrengiz metninin yer aldığı şiir mecmuasında Hayâlî, Hayretî, Emrî, Zâtî, Usûlî, Bâkî, Revânî, Muhibbî, Belîğî, Fazlî, Ubeydî, Figânî, İshak, Yahyâ, Latfî gibi 16. yüzyıl şairlerinin şiirleri yer almaktadır. Aynı zamanda mecmuada İstanbul’un fethi, Budin’in fethi, Sultan Süleyman’ın tahta çıkışı, İbrahim Paşa’nın vefatı gibi olaylara düşürülmüş tarih manzumelerinin kayıtlı olmasından hareketle bu mecmuanın 16. yüzyılda tertip edildiğini söylemek mümkündür. *Revan Şehrengizi*’nin başlığındaki

“Deyrengiz-i Kâmi Rahmetü’llâhi ‘Aleyh” ibaresinden bu mecmuanın derlendiği tarihte Kâmi’nin vefat ettiği anlaşılmaktadır. Bu da bizlere Kâmi’nin 16. yüzyıl şairlerinden olduğunu göstermektedir. Kaynaklarda bu dönemde yaşadığı belirtilen Kâmi mahlaslı dört şair bulunmaktadır:

a. Kâmi, Hasan Çelebi: Enderun’da eğitim gördükten sonra dîvân-ı hümayûn kâtibi oldu. 951/1544 tarihinde vefat etti (Akbayar, 1996, 859; Kurnaz ve Tatçı, 2001, 844).

b. Kâmi, Tezkireci Hüseyin Paşa-zâde Kâmi Hasan Bey: Tezkireci Hüseyin Paşa’nın oğludur. Enderun’da emîr-i âhûr-ı evvel oldu. II. Selim dönemi şairlerindedir (Kurnaz ve Tatçı, 2001, 848).

c. Kâmi, Seyyid Kâmi Mehmed Efendi: Karaman’da doğan şair, Şeyh Cemâl-i Halvetî’nin kardeşinin oğludur. Zenbilli Ali Efendi’den mülazım olduktan sonra Rumeli’de Arkadiye ve bazı yerlerde kadılık görevinde bulundu. Şair, 952/1545 yılında vefat etti. Tezkirelerde ilim ehli ve şiir konusunda marifet sahibi bir şair olarak tanıtılan Kâmi, Câmî’nin *Yûsuf u Züleyhâ* adlı mesnevisini, Nizâmî’nin *Üveyse vü Râmin*’inden ve Cürçânî’nin *Vâmık u Azrâ*’sından alıntılarda bulunarak Türkçeye tercüme etti. Ancak bu eser Kâmi öldükten sonra kaybolmuştur (Canım, 2018, 438-39; Sungurhan, 2017, 712; Kılıç, 2018, 305).

d. Kâmi, Edirneli: Şairin asıl ismi Kınalı-zâde’ye (Sungurhan, 2017, 709) göre Mehmed, diğer kaynaklara göre ise Ahmed’dir (Açıkgöz, 2017, 276; Özcan, 1989, 257-58). Edirne’de doğdu. Babası Edirne Muradiye Mevlevihânesi’nde mesnevîhân olduğu için “Mesnevîhânoğlu” diye tanındı. Kâmi, Kınalı-zâde’ye göre (Sungurhan, 2017, 709) Şeyhülislâm Ebussuûd Efendi’den, diğer kaynaklara göre ise (Açıkgöz, 2017, 276; Özcan, 1989, 257-58) Kadri Efendi’den mülazım olduktan sonra Mahmud Paşa (Kınalı-zâde’ye göre Mustafa Paşa) Medresesi’nde müderrisliğe başladı. Daha sonra çeşitli medreselerde müderrislik görevinde bulunan şair, 971’de Edirne kadılığına tayin edildi. Sultan İkinci Selim’in Edirne’de konaklaması esnasında kendisinden şikâyetler ortaya çıkınca azledildi. Bu görevden sonra Kıbrıs kadılığına getirilen Kâmi, 976/1568-69 tarihinde emekli olarak İstanbul’a geldi (Özcan, 1989, 257-58). Şair, 987/1579 tarihinde vefat etmiştir. Kabri Edirnekapı dışındaki Emir Buhârî Dergâhı yakınlarındadır (Özcan, 1989, 257-58; Açıkgöz, 2017, 276). Kaynaklarda şairin tercümesine başladığı İmam Gazâlî’nin *Kimyâ-yı Saâdet*’ini ve telifine başladığı *Târih-i Âl-i Osman* ile *Menâkıb-ı Ulemâ* adlı eserleri tamamlayamadığı kayıtlıdır (Özcan, 1989, 257-58; Özen ve Yavuz, 1972, 196; Sungurhan, 2017, 709). Ayrıca şairin *Hümâyunnâme’si* (Kelile ve Dimne tercümesi) de kaynaklarda kayıtlı eserleri arasındadır (Kılıç, 2018, 300). Fakat bu eserlerin hiçbirinin nüshası bugün için elimizde bulunmamaktadır.

Ancak üzerinde çalıştığımız şehrengizin bu Kâmi mahlaslı dört şairden hangisine ait olduğuna dair elimizde herhangi bir karine bulunmamaktadır. Eldeki *Revan Şehrengizi* bu şairlerden birine ait olabileceği gibi aynı mahlası kullanan ancak biyografik kaynaklarda kendine yer bulamamış başka bir şaire de ait olma ihtimali bulunmaktadır.

1.2. Revan Hakkında

Günümüzde Erivan şeklinde anılan şehir, Ermenistan Cumhuriyeti’nin başkentidir. Alagöz dağının güneydoğusunda denizden 1000 m. yükseklikte kurulmuştur. Aras Irmağı’nın sol taraftan aldığı bir kolu olan Zengi Çayı’nın kenarında yer alır. Anadolu, İran ve Kafkasya arasında önemli bir geçiş yolu teşkil etmekte olup Erebuni, Erevan, Yerevan ve Hrastan olarak da anılır (Aydın, 2008, 26).

17. yüzyılda kaleme alınan *Evlîya Çelebi Seyâhatnâmesi*’nde verilen bilgilere göre Revan şehri, 931/1525 tarihinde Kanuni Sultan Süleyman’ın Nahcivan seferi dönüşü İslam askerleri tarafından yağmalanır. Ardından 990/1582 tarihinde veziriazam Ferhad Paşa Revan şehrini kontrol altına alarak, Zengi Çayı’nın doğu kıyısında Tokmak Han köşkünü ortaya alarak bir kale yapımını başlatır. Ancak Şah I. Abbas yedi aylık bir kuşatmadan sonra şehrin kontrolünü ele geçirir. 1635 tarihinde ise IV. Murad doğrudan Revan üzerine yürür ve şehri teslim alır. Fakat şehir 1636 yılında tekrar Safevilerin eline geçer. Sağlam ve dayanıklı Revan kalesi ve surlarından bahseden Evliya Çelebi’ye göre; şehirde 3000 kale eri, 3000 han askeri ve 7000 eyalet askeri bulunmaktadır. Şehirdeki ev sayısı 2060 kadardır. Yayla Kapısı’nın dışındaki kesimine eski şehir denilir. Köprü başında Hanbağı, cami ve çarşı pazarı ile han ve hamamı vardır (Kahraman, 2010, 321-327).

Kâmûsu’l-Âlâm’da verilen bilgilere göre ise Revan; Tiflis’in 235 km güneyinde ve Aras Irmağı’na bağlı Zengi Nehri üzerinde bulunmakta olup 15040 ahalisi, câmileri, birkaç kilisesi, geniş pazarı, güzel bahçe ve bağları, geniş meydanları, kışlası, bir top fabrikası, debbâğ-haneleri, çanak çömlek imalathaneleri, pamuk dokuma tezgâhları, Anadolu ve Rusya ile işlek ticareti, bir yüksek kayanın üzerinde kalesi ve kale içinde 800 hane ile eski hanelere mahsus bulunan bir sarayı vardır. Halkın büyük bir kısmı Ermeni’dir. Bağlarının şarabı meşhurdur. Bu kasaba defalarca Osmanlı’ya dahil olup, İran tarafından geri alınmıştır. 1828 tarihinde ise Ruslar tarafından zapt olunmuştur. Revan eyaletinin yer ölçümü 27822 km² ve ahalisi 547695 kişidir. Yüksek dağları, verimli vadi ve ovaları vardır. Buğday, arpa, mısır, darı, pamuk, keten gibi mahsuller

yetişmekte olup incir, portakal, limon, şeftali ve üzüm gibi meyveleriyle ünlüdür (Şemseddin Sâmî, 1314, III/2305-06).

2. Revan Şehrengizi

Telif ve istinsah tarihi ile ilgili herhangi bir kayıt bulunmayan eser, İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, "Halet Efendi Ek 244" numaralı şiir mecmuasında kayıtlıdır. Mecmuanın yaprakları dağılmış ve tekrar bir araya getirilirken varak numaraları karıştırılmıştır. Bu nedenle şehrengiz metni dağınık hâlde mecmuanın 197b, 167a, 167b, 195a sayfalarında yer almaktadır. Her sayfada üç sütunun bulunduğu ve 21-25 arasında değişen satır sayısına sahip olan eser, dîvânî hat ile kaleme alınmıştır.

2.1. Şekil Özellikleri

2.1.1. Nazım Şekli

Revan Şehrengizi, klasik Türk edebiyatı geleneğindeki çoğu şehrengiz gibi mesnevi nazım şekli ile kaleme alınmıştır.

2.1.2. Vezin

Revan Şehrengizi, aruzun hezec bahrinin "mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün" kalıbıyla yazılmıştır. 137 beyitten oluşan eserde vasl, imâle, zihâf ve med gibi aruz uygulamalarına rastlamak mümkündür. Bu uygulamalardan bazıları şöyledir:

İmâle: Kısa ünlüyle biten ya da tek kısa ünlüden ibaret bir açık (=kısa) heceyi, ölçü gereği uzun; yani, kapalı hece değerine yükseltmek (Saraç, 2011, 104) olan imale, en çok karşımıza çıkan aruz uygulamasıdır:

Ser-i zülfi baña ger el vireydi
Cebe şatmak niçe olur göreydi (b. 111)

Birisi ol cefakârım 'Alidür
Küçücükden o mâhı sevmelidir (b. 112)

Zihâf: Vezin gereği Arapça ve Farsça hecelerdeki uzun ünlüleri kısa ünlü; medli heceleri de bir kapalı hece değerine düşürmek (Saraç, 2011, 106) olan zihâf dört yerde karşımıza çıkmaktadır:

Segirdüm vâdî-i nazm içre çün peyk
Di kim lebbeyk Allâhümme lebbeyk (b.85)

Gelüp bir yire cem' olmuş perîler
Leţâfet bâğına verd-i nûbîler (b. 59)

Med: Aruzda bazı heceler; ilki kapalı, ikincisi açık olmak üzere iki hece değerinde kabul edilmiştir. Bu tür hecelere medli hece, birleşik hece ya da bir buçuk hece denir (Saraç, 2011, 103):

Pür idi 'ışk sevdâsı serümde
Cünün âşârı vardı peykerümde (b. 34)

Ruḥ-ı zerdümi idüp gün gibi ḥâk
Yaşamı subḥ gibi eyledüm çâk (b. 50)

Vasl: Sonu ünsüzle biten bir kelimeyi, açık hece elde etmek ya da bir kapalı bir açık (=bir buçuk) hece değerinden tek kapalı hece değerine düşürmek için ünlüyle başlayan bir sonraki kelimeye bağlamak (Saraç, 2011, 103) olan vasl, eserde birçok yerde karşımıza çıkmaktadır:

Halâş olmazdı cân tîğ-i elemden
Yaşam kırtılmaz idi dest-i gamdan (b. 36)

Ṭutar her biri elde çün gül-i ter
Ġam ehli ḥâtırın yazmağa defter (b. 60)

2.1.3. Kafiye

137 beyitten müteşekkil olan *Revan Şehrengizi*'ndeki beyitlerin tamamında kafiye kullanımı tercih edilmiştir. Eserde en çok tercih edilen kafiye türü mürdef kafiye'dir. Şair yazmış olduğu 137 beyitin 88'inde mürdef, 36'sında mücerred, 10'unda mukayyed ve 3'ünde müesses kafiye kullanmayı tercih etmiştir.

Mücerred kafiye: Sadece revînin tekrarından meydana gelen kafiyelerdir (Saraç, 2011, 140).

Ruḥ-ı gülgün ile her serv-i ser-keş
Ururdi lâlezâr-ı dehre âteş (b. 28)

Kimisi yüz tutup mihr ü vefāya
Vefā itmekte aşhāb-ı şafāya (b. 62)

Mürdef kafiye: Revîden önce ridf (=â, û, î) bulunan kafiyelerdir (Saraç, 2011, 140).

Kimisi çevre âğâz eylemekte
Niyâz erbâbına nâz eylemekte (b. 61)

Melâmet şem'ine pervâne mişâil
Ne per kaldı göyünmekden ne hod bâl (b. 8)

Mukayyed kafiye: Revî ve kayddan meydana gelen kafiyelerdir (Saraç, 2011, 140).

Muârin olmayup aşhāb-ı şevke
Dil uzadur hemîşe ehl-i zevke (b. 64)

Segirdüm vâdî-i nazm içre çün peyk
Di kim lebbeyk Allâhümme lebbeyk (b. 85)

Müesses kafiye: Revîden önce dahîl ondan önce de te'sîs bulunan kafiyelerdir (Saraç, 2011, 140).

Nitekim deyr ide bu deyr-i dâ'ir
Nücüm u mâh u hürşîd ola sâ'ir (b. 117)

2.1.4. Redif

Redif manzum metinlerde ahengi sağlayan önemli unsurlardan biridir. Kâmî, 137 beyitlik şehrengizinin 76 beyitinde redif kullanmıştır. Kullanılan bu rediflerin büyük çoğunluğu eklerden oluşmaktadır. Bu rediflerin 64'ü ek hâlinde, 8'i kelime ya da kelime grubu hâlinde, 4'ü ek+kelime hâlinindedir. Bu rediflere verilebilecek örneklerden bazıları şunlardır:

Fenâ kehfinde cism-i zâr olupdur
Çü târ-ı 'ankebût-ı gâr olupdur (b. 15)

Nesîm-i şubh esüp şahn-ı çemenden
İrişürdi vefâ büyü Yemenden (b. 29)

Dem-i serdle dil-i efsürdeyem ben
Çerâğ-ı şubh gibi mürdeyem ben (b. 13)

2.2. Muhteva Özellikleri

Şehrengizler çoğunlukla "münâcât, sebep-i telif, güzellerin tavsifi ve hatime" bölümlerinden oluşur (Levend, 1957, 13). *Revân Şehrengizi'*nin teşkilinde herhangi bir başlık görülmez. Ancak eser, şehrengiz türünün gelenekteki özelliğine uygun olarak "münâcât, bahar tasviri, sebep-i telif ve hatime" bölümlerinden oluşmaktadır.

2.2.1. Münâcât

1-23. beyitler arasında Allah'a yakarıyla başlayan şair, sevgilinin esiri olduğunu söyleyerek çaresizliğini dile getirir. Şair, nefsinin isteklerine uymuş ve namazı terk etmiştir. Kıyama durduğunda sevgilinin boyunu düşünmekte, şarap kadehini eline tespîh etmektedir:

Namâza yüz yumaz bu nefs-i nâ-pâk
Olur râh-ı hevâda cüst ü çâlâk (b. 10)

Kıyâma dursa kadd-i yâri gözler
Rükû'a varsa çeng âvâzın özler (b. 11)

Ele tesbîh idüp câm-ı şarâbı
Der-i mey-ğânede ister feth-i bâbı (b. 12)

Ardından Allah'a yalvararak ondan yardımını isteyen şair, yazdığı şehrengizin güzellerin dilinde dolaşması için dua eder:

İlâhî baîa luţfuñ yâr-ı gâr it
'İnâyet 'ankebûtın perde-dâr it (b. 16)

Bu deyr-engîzi mu‘tâd eyleyüp yâd
Şanemler eylesünler dilde evrâd (b.19)

2.2.2. Bahar Tasviri

Şair, 24-48. beyitler arasında bahar tasvirine yer verir. Kış mevsimi sona ermiş, bahar mevsiminin gelmesiyle birlikte bahçeler âdeta cennete dönmüştür. Şair, bu bölümde tabiatı uygun kelimeler ve benzetmelerle resmeder. Bahçeleri aydınlatan laleleri, yanağı kızaran gül bahçesini, servileri, çimenlikten esen sabah rüzgarını, elinde kadeh tutan ay ve güneşi anlatır. Şair; bu zamanda sevgiliye âşık olmuş, gönlü gam ve kederle dolmuştur. Başında aşk sevdası ve yüzünde delilik alameti vardır:

Meger bir dem girüp faşl-ı zemistân
Bahâr irüp cinâna döndi bûstân (b. 24)

Münevver eylemişdi lâle bâğı
Yağardı nâr-ı Mûsîden çerâğı (b. 26)

Pür idi ‘ışık sevdâsı serümde
Cünûn âşârı vardı peykerümde (b. 34)

2.2.3. Sebeb-i telif

49-95. beyitler arasındaki sebeb-i telif bölümünde ise şair, güzellerle dolu bir şehre geldiğini, bu güzelleri gördüğünde aklının başından gittiğini ifade eder. Ardından bir dostu ona sözleriyle büyülemesini ve mucize göstermesini, böylece gönlünün gam ve kederden kurtulacağını söyler. Bunun üzerine şair, güzellerin içinden beşini seçerek şehrengizini tertip etmeye karar verir:

Turup beytû’l-hazenden yola girdüm
Şanemlerle tolu bir deyre irdüm (b. 58)

Bile var idi bir yâr-ı refîkim
Belâ vaqtinde ğam-h’âr u şefîkim (b.77)

Ki ey Mısr-ı kelâm içre fûsûn-sâz
Kelîmâsâ bize göster gel i‘câz (b. 80)

Arayup dil-firîb ü mehveşini
İçinden intihâb itdüm beşini (b. 93)

İdüp engîn ma‘ânî birle terkîb
Bu deyr-engîze virdüm nazm u tertîb (b. 95)

2.2.4. Güzellerin Tavsifi

Şair şehrengizini yazma kararından sonra 96-115. beyitler arasında seçtiği beş güzelin övgüsüne yer verir. Her güzel, dört beyit içinde anlatılır. Bu güzeller babalarının adları ile ve kendi adlarıyla anılmaktadır. Beş güzelin hiçbirinin mesleği hakkında bilgi verilmemiştir. Bu güzeller babalarının adları, sanları veya tavsiflerinin yapıldığı kelimelerle çağrışım içinde olan kelime ve kavramlarla tanıtılmıştır.

Örneğin Müezzinzâde sanıyla tanıtılan güzelin tavsifi yapılırken müezzincilik mesleğiyle ilgili terimler olan “kâmet, Allâhu ekber, menâr” kelimelerinin kullanımı tercih edilmiştir:

Mü‘ezzin-zâde evvel k’ol şanavber
Gören dir kâmetin Allâhu ekber

Ķadi üstinde şan la‘l-i şeker-hâ
Menâr-ğadd ser itmışdür Mesîhâ (b.96-97)

Yine Kuloğlu lakaplı güzelin tavsifinde “han, sultan, bey, ağa, geda” gibi anlamca birbiriyle uyumlu kelimeler kullanılmıştır:

Ķasan Bâlî kuloğlu biri k’ol hân
Yaraşur olsa Mısr-ı hüsne sultân

Anuñ begler ağalardur gedâsı
Gözi şehlâ güzeller mübtelâsı (b.100-101)

*Revan Şehrengizi'*nde tavsifi yapılan güzellerin isimleri ve lakapları şu şekildedir:

Beyit	İsim	Lakap	Meslek
96-99	-	Müezzîn-zâde	-
100-103	Hasan Bâli	Kuloğlu	-
104-107	Mustafâ	-	-
108-111	Mehemmed Şâh	-	-
112-115	Ali	Sipâhî-zâde	-

Klasik Türk edebiyatı geleneğinde Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi* (bk. Çetinkaya 2014) dışında mevcut şehrengizlerin hepsinde erkek güzellerin tavsifi yapılmıştır. *Revan Şehrengizi'*nde de bu geleneğe uygun olarak erkek güzellerden bahsedilir. Bu özellikleri göz önünde bulundurulduğunda *Revan Şehrengizi'*ni sadece bir şehirde yaşayan güzellerin tasvir edildiği şehrengiz grubuna dâhil etmek mümkündür.

2.2.5. Hatime

Şehrengizin 116-137. beyitler arası ise hatime bölümüdür. Bu bölümde şair, güzellerin zikrinin bittiğini belirterek onların güzelliklerinin artması ve bağışlanması için duada bulunur:

*İlâhî bu şanemler k'oldı mezkûr
Yüz[in]den kıl gözün ol kâfirûn dûr* (b. 116)

*Fürûğ-ı hüsn artur lütfuñ işle
O mâhî mübtelâsına bağışla* (b. 120)

Sonuç

Klasik Türk edebiyatı geleneğinde şehrengizler başta İstanbul, Edirne ve Bursa olmak üzere çeşitli şehirler hakkında yazılmıştır. Bunlardan biri de Osmanlı'da Revan diye anılan günümüzde ise Ermenistan'ın başkenti olan Erivan şehri için Kâmî mahlaslı bir şair tarafından yazılmış olan şehrengizdir.

16. yüzyılda tertip edildiği anlaşılan bir şiir mecmuası içerisinde yer alan *Revan Şehrengizi'*nin kaynaklarda bu yüzyılda yaşadığı belirtilen Kâmî mahlaslı dört şairden hangisine ait olduğuna dair elimizde herhangi bir kârîne bulunmamaktadır. Eser, bu şairlerden birine ait olabileceği gibi aynı mahlası taşıyan fakat biyografik kaynaklara giremeyen başka bir şaire de ait olabilir.

Revan Şehrengizi ile birlikte edebiyatımızda varlığı bilinen ve şehrengiz türünde yazılmış olan eser sayısı 89'u bulmaktadır. Bu türdeki mevcut eserlerden biri şehrengiz, diğerleri ise şehrengiz adıyla anılmıştır. Ancak *Revan Şehrengizi'*nin müellifi Kâmî, yazmış olduğu eseri için farklı bir isim tercih ederek eserine "Deyrengiz" ismini vermiştir. Şair eserine her ne kadar farklı bir isim verse de tertip düzeni ve içeriği ile *Revan Şehrengizi'*nin edebiyatımızdaki diğer şehrengizlerin birçoğuyla aynı özellikleri taşıdığı görülmektedir.

137 beyit olarak mesnevi nazım şekliyle ve aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbıyla yazılan *Revan Şehrengizi'*nin telif tarihi belli değildir. Münâcât, sebep-i telif, güzellerin tavsifi ve hatime bölümlerinden oluşan eserde klasik tertip düzenine uyulduğu görülmektedir. Eserde beş güzelin övgüsüne yer verilmiş ve bu güzeller babalarının adları ile veya kendi adlarıyla anılmıştır. Bu güzellerin tavsifi dörder beyit hâlinde ve sade bir üslupla yapılmıştır. Beş güzelin hiçbirinin mesleği hakkında bilgi verilmemiştir. Hem şekil hem muhteva özellikleri dikkate alındığında *Revan Şehrengizi'*ni sadece bir şehirde yaşayan güzelleri tasvir eden şehrengizler grubuna dâhil etmek mümkündür. Çünkü eserde Revan şehrinin sahip olduğu özelliklere değinilmemiş olup sadece şehirde yaşayan beş güzelin tavsifine yer verilmiştir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Namık (2017). *Riyâzî's-Şu'arâ*, Ankara: KTB. Yayınları. [Erişim Tarihi 05.03.2018]. e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0>.
Akbar, Nuri (h.zl.) (1996). *Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmânî (Yâhud Tezkîre-i Meşâhir-i Osmânî)*. C. 3. İstanbul: Kültür Bakanlığı-Tarih Vakfı Ortak Yay.
Akkuş, Metin (2013). *Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası Edebi Türler ve Tarzlar*. Erzurum: Fenomen Yayınları.

- Aydın, Mustafa (2008). Revan. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 35, 26-29.
- Canım, Rıdvan (1995). *Edirne Şairleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Canım, Rıdvan (2011). *Divan Edebiyatında Türler*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Canım, Rıdvan (2018). *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*, Ankara: KTB. Yayınları. [Erişim Tarihi: 01.02.2019]. e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0>.
- Çetinkaya, Ülkü (2014). "Bir Kadın Şehrengizi: Azizi'nin İstanbul Şehrengizi", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, s. 54, s. 229-68.
- Kahraman, Seyit Ali (2010). *Günümüz Türkçesiyle Eviya Çelebi Seyâhatnâmesi* (2. Cilt, 1. Kitap). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kaplan, Yunus (2015). "Klasik Türk Edebiyatında Sahil-nâmeler ve Derviş Hilmi Dede'nin Sahil-nâmesi". *Route Educational and Social Science Journal*, 2(2), 148-159.
- Kaplan, Yunus (2016). "Klasik Türk Edebiyatında Bilâdiyyeler ve Zihni Efendi ile İştîbî Ahmed Efendi'nin Bilâdiyyeleri". *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 102-124.
- Kaplan, Yunus (2017). "Lale Devri İstanbul'unda Padişah Bahçelerini Anlatan Manzum Bir Eser: Hıfzî ve Mesâir'i". *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 308-330.
- Kaplan, Yunus (2019). "Abdî ve Kütahya Şehrengizi", *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, Volume: 4, Issue: 4, Summer, s. 783-824.
- Kaplan, Yunus (2019). "Künûzî ve Kaşa Şehrengizi", *Dede Korkut, Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Cilt 8, Sayı 19, s. 178-202.
- Kaya, Bayram Ali (2010). Şehrengiz. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 38, 461-462.
- Kılıç, Filiz (2018). *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ*, Ankara: KTB. Yayınları. [Erişim Tarihi: 01.02.2019]. e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0>.
- Levend, Ağâh Sırrı (1957). *Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul*. İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Mecmû'a-i Eş'âr*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hâlet Efendi Ek 244, vr. 197b, 167a, 167b, 195a.
- Özcan, Abdulkadir (1989). *Şakaik-ı Nu'maniye ve Zeyilleri Hadaiku'l-Hakaik Fi Tekmileti'ş-Şakaik*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Parlatır, İsmail (2017). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Saraç, Mehmet Ali Yekta (2011). *Eski Türk Edebiyatına Giriş: Biçim ve Ölçü*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sungurhan, Aysun (2017). *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Ankara: KTB. Yayınları. [Erişim Tarihi: 01.03.2019]. e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-83504/kinalizade-hasan-celebi---tezkiretus-suara.html>.
- Şemseddin Sâmî (1314). *Kâmûsu'l-Âlâm*, C. 3. İstanbul: Mihran Matbaası.
- Tezcan, Nuran (2001). "Güzele Bir Şehrengizden Bakış". *Türköloji Dergisi*, XIV(1), 161-193.
- Tuman, Mehmed Nâil (2001). *Tuhfe-i Nâilî, Dîvân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri*, C. II. (hzl. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı). Ankara: Bizim Büro Yayınları.
- Yavuz, Fikri ve İsmail Özen (hzl.) (1975). *Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri*. C. 3. İstanbul: Meral Yayınları.

METİN

Deyr-engiz-i Kâmi Rahmetu'llâhi 'Aleyh

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

1. İlahî sensin ol Cabbâr u Qahhâr
K'idersin genc-i hüsnüñ qamusın mâr
2. hem-dem idüp verd-i Tûbîye
Kılursın diyü mahrem bir periye
3. Urursın lâlenüñ bağına biñ dâğ
İdersin hem-demini bülbülün zâğ
4. Enîsin beş idüp şehri Revânuñ
Yirin zulmet kılursın nüş cânüñ
5. Muqârin eyleyüp ağıyârı yâra
Kılursın la'li hem-ser seng-i hâra
6. İdersin şeş-der-i gamda kılup zâr
Dil-i Kâmi-i bî-derdle giriftâr
7. Hudâyâ yanup ol bî-çâre qalmış
Hevâ odlarına yanmış yağılmış
8. Melâmet şem'ine pervâne mişâl
Ne per qaldı göyünmekden ne hüd bâl

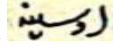

9. Günehdür künc-i h̄alvetde ŧi'ārum
Fesād u fitne oldı yār-ı ğārum
10. Namāza yüz yumaz bu nefis-i nā-pāk
Olur rāh-ı hevāda cüst ü çālāk
11. Kıyāma dursa kıadd-i yāri gözler
Rükū' a varsa çeng āvāzın özler
12. Ele tesbīh idüp cām-ı ŧarābı
Der-i mey-hānede_ister fetḥ-i bābı
13. Dem-i serdle dil-i efsürdeyem ben
Çerāğ-ı ŧubḥ gibi mürdeyem ben
14. Vücūdum urdı miḥnet h̄arı sīḥa
'Anāşır girdi cānum çār-mīḥa
15. Fenā kehfinde cism-i zār olupdur
Çü tār-ı 'ankebüt-ı ğār olupdur
16. İlāhī baña luḥfuñ yār-ı ğār it
'İnāyet 'ankebütın perde-dār it
17. Çerāğum eyle nūruñdan münevver
Ki yansun reşk odına ŧem' -i hāver
18. Yüzüm ney gibi bezm-i ğamda zerd it
Nevāmı nālemi dem-sāz-ı derd it
19. Bu deyr-engīzi mu' tād eyleyüp yād
Şanemler eylesünler dilde evrād
20. Görüp n'eyler bu siḥr-i pür-füsünü
Zebūr-ı 'ışka düzsün erğanümü
21. İşiden dād-ı 'ışkın tāze kılsun
Felek deyrin[i] pür-āvāze kılsun
22. İrüp gül-bāng Boğdan ile Rusa
Firenk ile yitişşün Üngürüse
23. Bu cāmı nūş idüp iden ḥurūşı
Unıtmasun du' ādan mey-fürūşı
24. Meger bir dem girüp faşl-ı zemistān
Bahār irüp cināna döndi büstān
25. Olup pür-āteşin derdiyle gülzār
Yanardı vād-i Eymende şan nār
26. Münevver eylemişdi lāle bāğı
Yağardı nār-ı Mūsiden çerāğı

27. Kızardı zerd iken rûy-ı gülistân
Gülüñ câmından irdi beñzine kıan
28. Ruḥ-ı gülgün ile her serv-i ser-keş
Ururdu lâlezâr-ı dehre âteş
29. Nesîm-i şubḥ esüp şahn-ı çemenden
İrişürdi vefâ bûyı Yemenden
30. Açup bâzâr-ı gülşen içre dükkân
Gül olmuşdı çemende tabla gerdân
31. Meh ü mihr elde peymâne tutardı
Felek ḥum-ḥânesi güm güm öterdi
32. Gözi ḥünîler içerdi piyâle
Ḥoten âhûları otlardı lâle
33. Bu demde cân olup câna tâlib
Dile dür? âteşi olmuşdı gâlib
34. Pür idi ‘ışık sevdâsı serümde
Cünün âşârı vardı peykerümde
35. Uruldu sîneme ğam derd [ü] dağın
Yağardı ‘ışık eli miḥnet çerâğın
36. Ḥalâş olmazdı cân tûğ-i elemden
Yağam kırtılmaz idi dest-i ğamdan
37. Vücûdum ‘ışık ile pâ-mâl iderdüm
Gehî taqlîd ü gâhî ḥâl iderdüm
38. Yağup fânûs gibi dilde dağı
Çekerdüm dâmen-i şabra ayığı
39. Kirişte? mâhlardan görmeyüp mihr
Kılurdum köhne taqvîm gibi bî-behr
40. Düşüp şahrâya şu gibi yürürdi
Dil-i divâne zencirin sürürdi
41. Görürdi mevc-i ḥayret nitekim kûh
Yürürdi gözlerüm seylâb-ı endûh
42. Melâmet kıulzûmi olduğda pür-mevc
Mağâmum geh ḥazîz olurdu geh evc
43. Olnca dâmen-i eflâk pür-ḥün
Revân idi gözümden eşk-i gül-gün
44. Ğurûb itdi çü ḥürşîd-i cihân-süz

- Karaldı tügme-i pîrâhen-i rûz
45. Koyup mihri felek ka' r-ı zemîne
Yed-i beyzâyı çekdi
46. Şan oldı Yūsufa menzil çeh-i nâr
Ya oldı cây-ı Aḥmed güşe-i gâr
47. Cihâni yıkağıldı diyü devrân
Meger kim mührin aldurdı Süleymân
48. Kılup zulmetde ol ser-çeşme-i cân
Siyeh-püş oldı gamdan Hızır-ı devrân
49. Gene bir eski derdüm geldi cûşa
Dil-i dīvâne başladı ḥurûşa
50. Ruḥ-ı zerdümi idüp gün gibi ḥāk
Yaşamı şubḥ gibi eyledüm çāk
51. Döker göz ḥasret ile dîdeden âb
Tecellî itdi ḥürşid-i cihân-tâb
52. Güzeller yüz gösterüp ḥalk-ı cihâna¹
Cemâlin 'arza kıldı ins ü câna
53. Meger çarḥ oldı cevrenden peşimân
Ki mihre başladı ol mâh-ı tâbân
54. Gelüp şubḥ-ı şafâ gidüp şeb-i târ
Olup gerek sünbülistân semenzâr²
55. Yağup şeb 'anberin micmer-i ḥür
Meşâm-ı 'âlemi itdi mu'atḥar
56. Temevvüc eyleyüp deryâ-yı kâfûr
Cihâni ğarḫa virdi ḫulzüm-i nûr
57. Bu şevḫ ile ḫurup üftâde ḥayrân
Revân oldum çü berg-i bîd lerzân
58. Ḥurup beytü'l-ḥazenden yola girdüm
Şanemlerle ḫolu bir deyre irdüm
59. Gelüp bir yire cem' olmuş perîler
Leḫâfet bâğına verd-i Ḥübîler
60. Ḥutar her biri elde çün gül-i ter
Gam ehli ḫâtırın yazmağa defter

¹ Bu mısra vezne uymamaktadır.

² Bu mısra vezne uymamaktadır.

61. Kimisi cevre āgāz eylemekde
Niyāz erbābına nāz eylemekde
62. Kimisi yüz tūtop mihr ü vefāya
Vefā itmekde aşhāb-ı şafāya
63. Aralarında var bir merd-i nā-dān
Melekler arasında şanki şeytān
64. Muķārin olmayup aşhāb-ı şevķe
Dil uzadur hemişe ehl-i zevķe
65. Dem-i ‘İsī olursa eylemez gūş
Ħar āvāzından eyler seg gibi cūş
66. Maķāmımız zann ider bāğ
Hemān şanur hemānā kendin ol zāğ
67. Ħapar balsa idüp āzürde cānın
Meger aşhāb-ı kehfūn üstūh’ānın
68. Geķürmez fırsatı olursa bir ān
Güzeller görse taĦfīfnde Ħayrān
69. Ħar-ı Ħırmen gibi gerķi meh ü sāl
Döner durmaz velī vecd ü ney Ħāl
70. İdüp evķāf mālın ü gāret
Yapar Ħayr işleyüp o da ‘imāret
71. Ħazup a‘ mā yolında südfe-i çāh
Şevāb umup dir *el-ecrū ‘ale’llāh*
72. O bütler her biri bir cāna beñzer
Bu kāfir er de şeytāna beñzer³
73. Çü gördüm ol nigāristān-ı Ħīni
Dil-i bī-çāre arturdu enīni
74. Gidüp ‘aķlum bu bütler ŧal‘ atından
Cihānuñ bezdi cānum şūretinden
75. Elemden ağlamağla çıķdı dīde
Görüp ol bütleri döndüm ferīde
76. Der [ü] dīvāra yüz urdum olup zār
Ħalup Ħayretde şankim naķş-ı dīvār
77. Bile var idi bir yār-ı refīķim
Belā vaķtinde Ħam-Ħār u şefīķim

³ Bu mısra vezne uymamaktadır.

78. Olaydı ehl-i tecrîdüñ nedîmi
Fenâ deryâsınuñ dürr-i yetîmi
79. Beni gördi çü böyle zâr u giryân
Didi luğf ile ol yâr-ı suğandân
80. Ki ey Mısr-ı kelâm içre füsün-sâz
Kelîmâsâ bize göster gel i' câz
81. 'Aşâ-yı Hâmuñ ur Nîl-i midâda
Yol aç hayl-i hayâl-i tab' -ı zâda
82. Bulup dil mağlaş[1] derd ü elemden
Halâş olsun gönül Fir' avn-ı gâmdan
83. Turup ile himmet istemesinden
' İnâyet ser-çeşmesinden
84. Ma' ânî Ka' besinde bağla ihrâm
Yalıñ ayak baş açuğ yola ol kâm
85. Segirdüm vâdî-i nazm içre çün peyk
Di kim lebbeyk Allâhümme lebbeyk
86. Döküp hün-ı şafâ ehl-i zamâna
Şalâ-yı 'ışk kıl pîr ü civâna
87. Bu resm ile çün ol merd-i yegâne
Semend-i tab' [1] çaldı tâziyâne
88. Yür[ür] ser-keşlenüp tevsenlik itdi
Beni rağş-ı tabî' at aldı gitdi
89. Yiñilmez çekmeden gördüm 'ıyânı
Hağa işmarladum baş ile cânı
90. Segirdüp çün katı hâmdı tur[ul]dı
Tekâpü eylemeklikden yoruldı
91. İdüp çüb-ı cefâdan haste cânı
Tariğ-i nazma döndürdüm 'ıyânı
92. O deyrün nağş olan meh-peykerinden
Görüp gönülüm gözüm tutduklarından
93. Arayup dil-firîb ü mehveşini
İçinden intiğâb itdüm beşini
94. Şu gibi dürr-i eşküm eyleyüp harc
Bu dürc-i nazma itdüm anları derc

95. İdüp engin ma'ânî birle terkib
Bu deyr-engize virdüm nazm u tertib
96. Mü'ezzin-zâde evvel k'ol şnavber
Gören dir kıametın Allahu ekber
97. Kıadi üstinde şan la' l-i şeker-hâ
Menâr-kadd ser itmişdür Mesihâ
98. Ruĥınıñ nûrı irmiş evc-i mihre
Fürûġi ĥüsninüñ irmiş sipihre
99. Zihî şayyâd ki ider itmeden tîr
Gözi âhûsı ser-i çarĥı taĥcîr
100. Ĥasan Bâlî kıuloġlı biri k'ol ĥân
Yaraşur olsa Mışr-ı ĥüsne sultân
101. Anuñ begler aġalardur gedâsı
Gözi şehlâ güzeller mübtelâsı
102. Varan kûyına cân virür belâdan
Ser-i kûyı yiterdür Kerbelâdan
103. Virür mihr-i ruĥı mehden ferâġı
Yaķar ĥâl-i lebi cânımda dâġı
104. Biri ol şem' -i ĥüsnüñ Muştafâdur
Ĥam-ı ebrûsı mihrâb-ı du'âdur
105. Urup mihr ile meh gögsine dâġı
Yaķar kıandîl-i ĥüsninden çerâġı
106. Okur dil çeşme-sâr-ı cân lebine
Ĥabâb-ı ser-nigün dir ġabġabına
107. Zihî zulmetde 'uşşâkuñ delîli
Yaķar cânımda peykâmı fitili
108. Meĥemmed Şâh biri ki ol cefâkâr
Ĥam-ı ġisûsıdur Dâvud-ı hem-kâr
109. Seyir idüp meh ü mihri melekler
Zırıĥ-püş oldı tîrinden felekler
110. Ruĥınıñ nâr-ı ĥüsn ola çün germ
Ne deñlü âhen olsa dil olur nerm
111. Ser-i zülfi baña ger el vireydi
Cebe şatmaķ nice olur göreydi
112. Birisi ol cefâkârım 'Alîdür

- Küçüçükden o mâhı sevmelidür
113. Sipâhî-zâdedür hüsni melekdür
Lebi tîmâr-ı cāna müsterekdür
114. Yağar sînemde ca' d-ı zülfi na' l
Olursa dirlik itmez baña la' l
115. Lebinden zeyn-i dildür halk-ı ' âlem
Ben ölsem gâmdan ammâ eylemez em
116. İlâhî bu şanemler k'oldı mezkûr
Yüz[in]den kı l gözin ol kâfirûñ dür
117. Nitekim deyr ide bu deyr-i dâ 'ir
Nücûm u mâh u hürşîd ola sâ 'ir
118. Sipîhr-i hüsne bunları medâr it
Melâhat burcı üzre ber-çarâr it
119. Huşûsâ ol nigâr-ı nâzenîni
Cemâl-i ğayret-i huld-ı berîni
120. Fûrûğ-ı hüsni artur lütfuñ işle
O mâhı mübtelâsına bağışla
121. Ola her günde tâ rûz-ı kıyâmet
Hezârân yâr ol mel' ûne la' net
122. Gel ey dîvâne-dil âşüfte tedbîr
Bezer uşlu nedür bu bend [ü] zencîr
123. Degül dâ 'im bahârı dehr-i dünüñ
Niçün gitmez senüñ bir dem cününüñ
124. İdüp sîneñde na' l-i ' ışkı sâza
Virürsin dil ser-i zülfi-i mecâza
125. Bu ma' kûle olup abdâl-ı hayrân
Gezerken Kerbelâ-yı gâmda giryân
126. İçim acır görüp hâlûñ diger-gün
Olur derdüñle cānum zâr u mecnûn
127. Çü rahmuñ yok durur kendüñe bâri
Esirge ben esîr ü dil-figârı
128. Senüñçün sînede bir ğam kim olmaz
Gün olmaz kim o demde mâtem olmaz
129. Senüñ derdüñden ol dem ben virüp cān
Uyur arçada sensin şâd u hândân

130. Yiter her la' l-i mül şevkiyle mest ol
Görüp her kâfiri t̄ab put-perest ol
131. Mecāzī ' ışka zinhār olma hem-dest
Perī h̄un cāmı ile olma ser-mest
132. Sözü[m]i t̄ut virem cānāna cānı
Saña s̄udı baña olsun ziyānı
133. Nedür Kāmī bu efs̄un-sāzlıklar
Bu h̄ırz ile sihr-perdāzlıklar
134. Olursın nice bir nazm ile güm-rāh
Dil [ü] cāndan di kim estaḡfiru'llāh
135. Şağın aldanma vaşf-ı haṭṭ u h̄āle
Olup mağrūr kıлма kı̄l ü k̄āle
136. Göñül murğına dām u dānedür bu
Cihān oynatmağa efsānedür bu
137. Miyān u ğamze vaşfın ço ol āgāh
Kılıçdan iti kıldan incedür rāh